

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิตคนเรามันแปลก ถ้ามันเป็นธรรมดา เรามองเป็นธรรมดา มันจะเป็นธรรมดาของเรา
ชีวิตนี้ธรรมดา เกิดมาก็ธรรมดา อยู่ไปธรรมดา ถ้าธรรมดามันก็อยู่เป็นปกติไป มันไม่เห็นคุณค่า
ประโยชน์ของความเกิดเป็นมนุษย์สมบัติใด

มนุษย์สมบัตินี้มีคุณค่ามาก การเกิดนี้เกิดแสนยาก เกิดเป็นมนุษย์นะ คว้าสัตว์มันเกิด เกิด
มหาศาลเลย การเกิดของสัตว์ การเกิดของชีวิตนี้มันเกิดมหาศาล แต่การเกิดเป็นมนุษย์นี้มันเกิดไป
แล้วมันมีโอกาสใด มนุษย์มีสมอง ถ้าพูดถึงทางวิทยาศาสตร์มนุษย์ก็มีสมอง มนุษย์ประเสริฐกว่า
เขา มนุษย์มีอำนาจจะคุม มนุษย์จะคุมธรรมชาติเลย จะคุมทุกอย่าง

แต่คุมไปไม่ได้เพราะมันเรื่องของกรรม เวลาทำสิ่งต่างๆ เพื่อจะชนะธรรมชาติ แต่ไม่
สามารถชนะธรรมชาติได้ แต่อำนาจความสะดวกให้กับตัวเองได้ อำนาจความสะดวกของตัวเอง
คิดพยายามให้มีความสะดวกสบายในมนุษย์ มนุษย์จะมีความสะดวกสบายขึ้นมานั้นเป็นว่า...แต่
สมัยโบราณคนเรามีทุกข์มียาก แต่คนทุกข์ยาก คนต้องขวนขวาย คนมีหลักใจ คนจะทำความดีของ
เขาได้ เพราะเขาต้องทำแบบว่าอำนาจของบุญกรรมมันจะเห็นภาพชัด แต่สมัยปัจจุบันมันมีการคด
การโกง การพยายามบิดเบือนความเป็นจริง เพื่อจะแสวงหาผลประโยชน์

อันนี้ก็เหมือนกัน การที่ว่าใครมีโอกาส สิ่งที่เป็นโอกาสขึ้นมานั้นเป็นโอกาสแสวงหา ถ้ามี
โอกาสแสวงหาแล้วเราไม่ตามสิ่งนั้นไป เราฝันได้ไง ถ้าเราฝันโอกาสนั้นได้ เราพยายามฝืนใจของ
เราได้ นั้นเราฝืนเพื่อคุณงามความดี คุณงามความดีมันเป็นเรื่องของความภูมิใจ ความอ่อนใจ
ความสุขใจ ความอ่อนใจ ความสุขใจ ใจตัวนี้มันอ่อนใจมันสุขใจ มันมีคุณค่ามาก คุณค่าของใจมี
คุณค่ากับทุกๆ อย่าง คุณค่าของใจ ใจนี้มาเกิดเป็นมนุษย์ มันถึงได้ปฏิบัติขึ้นมามันถึงเป็นเรา ถ้า
เป็นเราขึ้นมา เวลาทำคุณงามความดีขึ้นนะ สิ่งนี้มันจะจรไป

สิ่งที่จริงไป สิ่งที่เกิดพาดพิงไปข้างหน้า มันจะสะสมคุณงามความดี มันจะไม่ธรรมดา
ตรงนี้ ตรงที่ความเป็นไม่ธรรมาคือบารมีธรรมของใจดวงนั้น มันจะสะสมของมันไปแล้วมันจะ
เกิดเป็นคุณงามความดีไป แต่คุณงามความดีจะเกิดขึ้นได้เพราะการฝืนการกระทำ ถ้าไม่มีการฝืน
การกระทำ มันก็เป็นเรื่องธรรมดา

สรรพสิ่งนี้เกิดขึ้นมาตรงหน้าแล้ว สิ่งใดเกิดขึ้นแล้วฉกฉวยโอกาสนั้นเป็นสิ่งที่ธรรมดา สิ่ง
ที่ธรรมาคือว่าเราเห็นแก่ตัวใจ เราเห็นแก่ความเป็นไป เราเห็นแก่กิเลส กิเลสมันพาไป มันมัก
ใหญ่ใฝ่สูง มันทำของมันไป แล้วมันจะไม่สมประโยชน์มัน เพราะว่ามันสะสมสิ่งนั้นไป มันฉก
ฉวยโอกาสในความพลิกแพลงไป มันไม่ฝืน

ถ้าความฝืนนะ สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเราโดยธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรม สิ่งนั้นเป็น
ประโยชน์กับเรา สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น อันนี้ไม่ต้องฝืน อันนี้มันเป็นสัจจะเป็นความจริงที่เราต้อง
ปรากฏ สิ่งปรากฏเป็นธรรมขึ้นมามันเป็นประโยชน์ของเรา นี่เป็นประโยชน์ของเรา

สิ่งนี้เป็นประโยชน์ของเรา เราได้รับสิ่งนี้ เราไม่ปฏิเสธใจ ถ้าปฏิเสธสิ่งนี้ มันปฏิเสธความเป็น
จริงไม่ได้ เราไม่ได้ปฏิเสธความเป็นจริง แต่ที่ว่ามันไม่ธรรมดาเพราะว่าถ้าเราสิ่งที่เป็นธรรมดานี้
มันก็เป็นเรื่องของโลก โลกนี้หมุนไปตามสัจจะเป็นของมัน แต่ไม่ธรรมดาขึ้นมาจากภายใน

เราเห็นชีวิตขึ้นมา เรามาทำเพื่ออะไร เรามาค้นคว้าสิ่งที่ไม่เป็นธรรมดาของมัน การเห็นใจ
การเห็นคุณค่าของหัวใจขึ้นมา มันเห็นคุณค่าของมันขึ้นมาจากภายใน สิ่งที่เป็นภายใน เห็นไหม
จิตนี้จะสงบขึ้นมา จิตนี้จะลุ่มลึกขึ้นมา ธรรมะถึงว่าลึกซึ้งมาก

สิ่งที่เป็นหญ้าปากคอก สิ่งนี้เป็นหญ้าปากคอก สิ่งที่มีคนไม่เคยเห็นเลย สิ่งที่เป็นชีวิต
ประสบกันธรรมดานี้มันไม่สะเทือนใจ คนเราถ้าปล่อยไปธรรมดา สิ่งนี้ก็เป็นธรรมดา สิ่งนี้เป็น
ธรรมดา มันเป็นธรรมดาเพราะมันไม่วิจิตรวิเศษ มันไม่จับสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนี้จะไม่
เป็นธรรมดาเพราะเราจับแล้วเราวิจิตรวิเศษว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นมามันเป็นมายา

สิ่งที่เป็นมายา เห็นไหม ทุกอย่างเป็นมายา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป เป็นสมมุติที่มันเป็นสิ่ง
ที่เป็นชั่วคราว เป็นมายา เป็นความลุ่มหลงชั่วคราว แต่ถ้าเราพยายาม สิ่งนี้เราปล่อยวางสิ่งนี้ได้ เรา
ไม่อยู่กับความมายาของมัน ใจมันจะปล่อยออกความมายา มันไม่ยึดติด มันไม่มีความทุกข์ไปกับ
สิ่งนั้น

สิ่งนั้นมันสลดสังวณะ ถ้าคนมีธรรมในหัวใจ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมันเป็นความทุกข์ มันเป็นความสลดสังวณะว่าชีวิตนี้มีเท่านี้เอง มายานี้เป็นสิ่งที่ว่าผูกพันใจไป แล้วใจก็ผูกพันไป มีทุกข์มีสุขไปกับสิ่งนั้น แต่ถ้าเรารู้เท่าทันมันปล่อยวาง

นี่ปล่อยวางเรื่องของโลกเขา ปล่อยวางเรื่องของมายา สิ่งที่เป็นมายานี้ไม่ธรรมดาตรงนี้ ไม่ธรรมดาคือว่า พอปล่อยวางสิ่งนั้นขึ้นมาได้ ใจมันจะเป็นอิสระเข้ามา ถ้าสิ่งที่เป็นอิสระเข้ามา มันปล่อยมายาทั้งหมด มันเป็นตัวมันเอง สิ่งที่เป็นตัวมันเอง พอมันเป็นตัวมันเองขึ้นมา มันต้องขุดค้ำความ เป็นไปของใจ

มายาของใจ เห็นไหม ความคิดของใจเกิดขึ้นเกิดดับในหัวใจ พอเกิดขึ้นมาแล้วมันกระตุ้นความรู้สึกของเรา มันกระตุ้นความเห็นของเรา ลึกเข้าไปในความไม่ธรรมดาตัวนี้ มันจะสะอาดบริสุทธิ์ได้ จิตนี้สะอาดบริสุทธิ์ได้ มันจะเป็นอิสระได้

ความที่ไม่ธรรมดานี้ละ พระอริยเจ้านะ ความนิ่งอยู่ของพระอริยเจ้า เห็นไหม เราไม่สมควรที่ว่าไม่ควรดูถูกความนิ่งอยู่เลย ถ้ามกก็ไม่บอก ถ้ามอยู่เฉยๆ เพราะไม่พูด ไม่พูดเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นในหัวใจมันรู้อยู่ในหัวใจ แล้วพูดออกไปจะสื่อความหมายไปกับเขาได้อย่างไร มันจะสื่อความหมายไม่ได้ พูดออกไปขนาดไหนเขาก็รู้ได้แค่เรื่องของโลก รู้ได้เรื่องของมายา สิ่งที่สมมุติสื่อกันด้วยสมมุติ

แต่ธรรมนี้ละเอียดอ่อนยิ่งกว่าสมมุติขึ้นมาในหัวใจนั้น แต่เวลามันจะสื่อออกมา ต้องสื่อกับผู้ที่มีธรรมขึ้นมา มันจะเข้าใจสิ่งนั้น มันไม่ใช่สื่อเพื่อความหมายนี้ พูดเหมือนกัน รับประทานกิน เห็นไหม มันก็เหมือนกัน ความหมายมันเหมือนกันแต่คำพูดไม่เหมือนกัน สมมุติมีเท่านี้

ความเป็นไปในหัวใจก็เหมือนกัน สื่อออกมามายาภาพจากภายนอก มายาภาพจากภายใน มายาภาพจากภายในมันหลอกลวงตัวเอง เห็นไหม คนเรานอนหลับไปก็ฝัน ฝันขึ้นมาที่มันมีความเห็นเป็นไปเหมือนความเป็นจริงเลย แล้วก็ออกมาในโลก ในโลกนี้เป็นสมมุติของโลกเขา โลกก็เป็นความจริงของโลกเขา มายาจากภายนอกมันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เป็นวัตถุนิยม

แต่มายาจากภายในเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วมันจะเป็นจริงไม่เป็นจริง มันจะเป็นมายาภายใน ถ้าปลงล้างมายาภายในได้ เวลาเรานึกคิด เราปรารถนา เราคิดถึงของเราตลอดไป มันสมความ

ปรารถนาไม่สมความปรารถนาไปข้างนอก แต่สิ่งที่เป็นข้างนอกมันเกิดขึ้นตามสัจจะของมันขึ้นไป มันก็ไม่มีการแข่งขันขัดแย้งขัดขากัน โดยธรรมชาติของเขา

โลกก็หมุนเวียนไปตามของโลกเขา เป็นธรรมดาของโลกเขา ธรรมดาของโลกเขาณะ แล้วก็ธรรมดาของภายใน ภายในหัวใจมันก็เกิดดับธรรมดาเหมือนกัน แต่เราพิจารณาเข้ามา มันไม่ธรรมดาเพราะว่ามันสดสังเวช มันมีความรู้สึกมีความสุขมีความยึดมั่นถือมั่น เวลามันเกิดอารมณ์ขึ้นมา เราคิดไป เห็นใหม่ ความผูกพัน ความรักความผูกพันนี้ทำให้เราเกิดความทุกข์ความยากมาก

ความทุกข์ความยากเกิดจากความผูกพัน แล้วก็ยึดติดมันแล้วถี้อออกไป เราปลดเปลื้องความสิ่งนี้ได้ เราเป็นอิสระเข้ามา แต่ความอิสระเข้ามา กิเลสมันอยู่จากภายใน กิเลสไม่อยู่ตรงนี้ กิเลสเพราะมันอยู่ภายในขึ้นมา มันอิสระขึ้นมาแล้วมันปล่อยวาง มันโล่งขนาดไหนมันก็เป็นความปล่อยวางของมันชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น

แต่ถ้าค้นคว้าขึ้นมา ค้นคว้าสิ่งที่มันติดพันขึ้นมาจากภายใน มันจะลุ่มลึกตรงนี้ ตรงที่ว่าเราค้นคว้าได้ เราแยกแยะได้ เราแยกแยะสิ่งนี้ไฉน แยกแยะว่ามันติดเพราะอะไร สิ่งที่เกิดขึ้นธรรมดานี้ เป็นธรรมชาติของมัน ธรรมชาติมันมีอยู่แล้วมันก็เกิดดับตามสภาวะของมัน แล้วก็ปล่อยเป็นความหมายของโลกเขาไป

แล้วเรารู้เท่านี้ มันไม่สามารถชำระกิเลสได้ มันต้องลึกเข้าไปสู่ตรงนั้น ลึกเข้าไปข้างใน แล้วมันค้นคว้าสิ่งนี้ มันจะแยกแยะสิ่งนี้ สิ่งนี้ปล่อยวางเข้าๆ จนกว่ามันจะขาดออกไปโดยภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากภายใน การค้นคว้าสิ่งนี้ เราเกิดขึ้นมาจากการค้นคว้า เราแยกเข้าไป

นี่มรรคเดินตัวอย่างนี้ มรรคเดินตัวจากภายใน มันจะไม่ธรรมดาเลยถ้าคนจะรู้ความเป็นจริง มันจะเป็นขณะของจิต เห็นใหม่ จิตที่เปลี่ยนแปลงไป สภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วมันจะทำลายได้อย่างไร มันเป็นความรู้จากภายใน ปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันจะปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปจนกว่ามันจะขาด ขาดไปแล้วมันไม่ธรรมดาเพราะมันไม่เป็นสภาวะตามธรรมชาติแล้ว

ธรรมชาติของเรานี้เวียนไปในวัฏฏะ คนเกิดคนตายนี้เวียนในวัฏฏะ เวียนไปโดยธรรมชาติของเขา ถ้าเราธรรมชาติ มันก็สูงๆ ต่ำๆ เห็นใหม่ เกิดดีเกิดชั่วเกิดในทางสภาวะต่างๆ เกิดได้หมด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นนกกเขกเต้า เกิดเป็นอะไร เกิดได้ทั้งนั้น เกิดเป็นสัตว์ก็เกิด เกิดเป็นกวางก็เกิด เกิดทั้งหมดเลย

แล้วอย่างเราเนี่ย เราไม่ใช่สร้างสมบุญบารมีอย่างนั้นขึ้นมา เราจะไม่เกิดเป็นสภาวะนั้นหรือ เราก็เกิดอีก เห็นไหม มันเวียนตายเวียนเกิดตามประสาของมัน แต่ถ้ามันชำระตรงนี้ขาดแล้วมันไม่ไปตามนั้น โสดาบันเกิดอีก ๗ ชาตินั้น การเกิดการตายอีก ๗ ชาตินี้แล้วก็หุดสั้นเข้ามา หุดสั้นเข้ามาจนเป็นชาติปัจจุบันนี้

ถ้าชำระชาติปัจจุบันนี้จบ มันก็จบในชาติปัจจุบันนี้ ใจจะไม่ไปเกิดไปตาย มันมีอยู่กับเรา สิ่งที่เป็นธรรมดา ชีวิตนี้เป็นธรรมดาเหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ใช้ชีวิตธรรมดาของท่าน ท่านใช้ชีวิตไปจนกว่าจะหมดอายุขัยของท่าน แต่ของเรา เราหมดอายุขัยแล้วเราก็ไปเกิดอีกๆ

ศาสนาสอนตรงนี้ไง ไม่ธรรมดาในตรงนี้ ตรงที่เราเกิดมาแล้วเรามีโอกาสในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราเกิดมาแล้วเราไม่ประพฤติปฏิบัติ มันก็เป็นธรรมดา ธรรมดาของกิเลสกับธรรมดาของธรรม ธรรมดาของธรรมคือมันไม่ยึดมันถ้อมมันกับสิ่งนั้น มันปล่อยวางสิ่งนั้นเป็นสัจจะความจริง แล้วมันเห็นสภาวะ นี้มาทั้งหมด

สิ่งที่เกิดดับในโลกนี้เป็นมาทั้งหมดเลย แล้วมายึดติดกับมัน เห็นไหม แต่ต้องอยู่กับมันไปเพราะต้องใช้ชีวิตนี้จนกว่าสิ้นสุดชีวิตนี้ไป พอสิ้นสุดชีวิตนี้ไป จิตนี้ก็อิสระสภาพไปโดยที่ไม่มีเศษส่วน ไม่มีสิ่งนี้มาเกาะเกี่ยวพันกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีความสุข

คุณค่าของศาสนาอยู่ที่ใจ คุณค่าของศาสนา ศาสนานี้ใจก็เป็นผู้ที่สัมผัส ใจนี้สัมผัส ใจนี้ปลดเปลื้องใจของตัวเองออกมา แล้วรวมมาที่ใจ เป็นสมบัติส่วนตัว ไม่มีใครสามารถแก้ไขกันได้ ไม่มีใครสามารถช่วยเหลือกันได้ จะมีแต่การชี้แนะเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางแล้วพวกเราจะก้าวเดิน

เราใช้ชีวิตแบบนี้ เกิดขึ้นมาแล้วเรามีชีวิตขึ้นมา เราศึกษาธรรม เราพยายามศึกษา เราพยายามประพฤติปฏิบัติ นั่งสมาธิภาวนาเพื่อค้นคว้าตัวเราเอง เพื่อให้ใจขึ้นมา มันอึดเต็มขึ้นมาในหัวใจ พอใจมันอึดเต็มขึ้นมามันสิ่งที่ว่าอึดเต็มขึ้นมา งานมันก็เป็นงานโลกุตตระ ถ้าไม่อึดเต็มขึ้นมางานเป็นงานโลกียะ โลกนี้เป็นงานโลกียะ นักวิทยาศาสตร์คหิวิขาการต่างๆ ให้เป็นความ

สะดวกของโลก คิดมหาศาลขึ้นไปเลยนะ เขาก็เวียนตายเวียนเกิดสภาวะนั้น เพราะเขาคิดส่งออก คิดถึงเรื่องโลกเขา

แต่ความคิดของเรา เราใช้ของเราขึ้นมา วิทยาศาสตร์ การทดลองของเรา ทดลองในหัวใจของเรา ทดลองในร่างกายของเรา ถ้าเราคิดจิตสงบขึ้นมาในหัวใจ เราจะมีห้องทดลอง ถ้าเรามีห้องทดลอง เราจะค้นคว้าของเราได้ ถ้าเราค้นคว้าของเรา วิทยาศาสตร์เขาต้องคิดของเขาไป เขาต้องมีห้องทดลองของเขา เขาต้องสร้างขึ้นมาเพื่อคิดค้นคว้าวิจัยของเรา เราก็วิเคราะห์วิจัยในเรื่องร่างกายของเรา เรื่องจิตใจของเรา

เราวิเคราะห์เข้ามา แล้วใจจะจับเข้ามาๆ ใจจับเข้ามา มันต้องปลดเปลื้องที่ใจ ปลดเปลื้องที่ความเห็นของตัว ธรรมชาติส่วนตน ตนต้องค้นคว้าเอง ตนต้องปฏิบัติเอง แล้วตนจะเข้าใจ เข้าใจ เห็นใหม่ เข้าใจแล้วปล่อยวาง เข้าใจจับบ่อยครั้งเข้าๆ จนถึงที่สุดมันเป็นความสมุจเฉทปหาน มันขาดออกไป มันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์สำหรับใจที่พบเห็นสิ่งนี้ แล้วใจจะปล่อยวางสิ่งนี้

ศาสนาสอนเรื่องการประพฤติปฏิบัติ เราถึงต้องพยายามเชื่อศาสนา เห็นใหม่ มีศรัทธา ความเชื่อแล้วเราพยายามสร้างบุญกุศลของเรา เพื่อให้ใจเข้ามาย้อนกลับเข้ามาให้ได้ ถ้าใจย้อนกลับเข้ามา ค้นคว้าที่เรา

การทำบุญกุศลเราทำบุญบ่อยๆ ครั้งเข้า เริ่มต้นทำบุญเข้าไป ทำบุญเข้าไป มันอยู่ที่เจตนา มันอยู่ที่ความคิดของเรา ถ้ามีเจตนา ความคิดของเราขึ้นมา ใจมันก็สละสิ่งนั้นออกไป สละเข้าไปแล้ว ใจมันสละขนาดไหนมันมีความสุขมีความพอใจ แล้วมันก็สละอารมณ์ของเรา สละความคิดของเรา สละทุกอย่างขึ้นมา ใจมันก็ปลอดโปร่งหมด

ถ้ามันสละไม่ได้ ไม่มีการให้ทานขึ้นมา มันก็สิ่งนอกมันทำไม่ได้ สิ่งใดๆ ทำไม่ได้เลย เราไม่ก้าวเดินเลย สิ่งใดๆ ก็ยังไม่เกิด ถ้าเราก้าวเดินเข้าไป เราก้าวเดินออกไป ใจเริ่มพัฒนาขึ้นมา พัฒนาขึ้นมา สละไปสละมาขึ้นมาแล้วก็สละ เห็นใหม่

การทำบุญกุศลนะ อะไรเป็นบุญกุศลที่สุด? ให้ธรรมเป็นทาน ให้วิชาการเป็นทาน ให้ความเข้าใจนี้เป็นทาน แล้วใจมันก็เข้าใจเข้าไป

นี่จากความโง่เขลาของมัน คิดว่าสิ่งนั้นเป็นที่พึง สุดท้ายแล้วใจเป็นที่พึง แต่ใจต้องมีธรรม ถึงเป็นที่พึง ถ้าใจไม่มีธรรม ใจคิดชวนขวยออกไป ใจคิดค้นคว้าออกไป ใจฟุ้งซ่านออกไป มันจะพึงไม่ได้เลย มันร้อนเป็นไฟ ใจปกติมันจะร้อนโดยธรรมชาติของมันแล้วจะเหงา ความเศร้าสร้อย หงอยเหงาในหัวใจนี้จะมีโดยปกติของมัน แล้วพอเวลามันอึดเต็มเข้ามา อึดเต็มเข้ามา เห็นไหม มันจะยืนตัวของมันได้ด้วยเอกัคคตารมณ์ มันก็แปลกประหลาดแล้ว ชำระกิเลสออกไปนี่มันยิ่ง แปลกประหลาดๆ เข้าไปใหญ่

นี่รู้จากความรู้สึกของเราแล้วมันจะไม่ออกไปข้างนอก มันจะรู้ความเป็นจริงของเรา มันไม่ขาดตกบกพร่อง เห็นไหม แต่โลกมันขาดตกบกพร่อง ภูขนาดไหนมันก็ต้องพยายาม เดียวมันก็ล้ม เพราะมันเป็นสัญญา

แต่นี้เป็นอริยสัจฝังอยู่ที่ใจ เกิดที่ใจ ขาดที่ใจ รู้จริงตามเรื่องของใจ ใจถึงไม่บกพร่อง จะเกิดวิฤตติขนาดไหน จะนั่งเครื่องบินขึ้นไปตกขนาดไหน มันก็ไม่ผลออกไปข้างนอกหรอก จิตนี้จะไม่พร้อมเข้ามา จะตายขนาดไหนมันก็ไม่มีการผล

แต่เราไม่ผล เวลาเราตายเราไม่ผล เราคิดสิ่งใด เราจะอาลัยอาวรณ์สิ่งต่างๆ เราจะยึดมั่นถือมั่น ใจเกาะเกี่ยวสิ่งใดเกิดสิ่งนั้น ใจเกาะเกี่ยวที่ใดเกิดที่นั่น แต่ถ้าอึดเต็มแล้วมันจะไม่เกาะเกี่ยวเลย มันจะพร้อมตลอดไป นั่นนะความพร้อมของใจ เพราะมันอึดเต็ม มันถึงเป็นธรรมดาของท่านกับธรรมดาของเราต่างกัน ต่างกันโดยธรรมชาติของมัน เอวัง